

L'aligot vesper

Encara que una mica desconegut i escàs en el nostre àmbit nidificant, és el rapinyaire migrador més nombrós d'Europa i forma grans estols a l'hora de viatjar

A les acaballes del mes d'agost, som en un punt qualsevol de la serra del Cadí. Posem per cas a Lletó, a la cara nord alturgellenca. És mig matí. El cel està emboirat pels núvols desfets de la tronada de la nit que va aigualir el correfoc de la festa major de la Seu. Estem aturonats dalt del poblet, equipats amb prismàtics i telescopi. Esperem veure rapinyaires migradors, com més millor. Totes aquelles aus l'aliment principal de les quals desaparegui amb l'arribada del fred, hauran de migrar d'Europa a final d'estiu o durant la tardor.

Els ocells rapinyaires no sols mengen conills i aviram, com sovint encara es creu. N'hi ha que mengen insectes i altres que s'alimenten de rèptils, per exemple, unes fonts d'aliment que a l'hivern minven quasi del tot. L'aligot vesper és un d'aquests ocells viatgers. El seu principal aliment són els insectes voladors, com ara vespes, abelles, bori-nots i altres. D'aquí el nom de vesper. En llatí també: *Pernis apivorus* (mena d'aligot menjador d'abelles).

Al mes d'agost, l'aligot vesper es prepara per a la migració de tardor. Menja molt i emmagatzema reserves a sota la pell en forma de greix. I és que s'encara a un període de milers de quilòmetres en dejú. Arribat el dia, les aus del centre i nord del continent comencen a viatjar vers el sud-oest, cap al golf de Guinea, a l'Àfrica subsahariana, on passaran l'hivern.

A mesura que viatgen, els estols es van engrandint gràcies a la incorporació d'aus solitàries o de grups petits. Segons alguns autors, viatjar en estol augmenta la possibilitat de trobar els corrents ascendents que permeten un vol més eficient, de traçar rutes dretures i de localitzar fonts d'aliment impredecibles però puntualment molt abundants. Aquestes volades poden ser de dotzenes o fins i tot de centenars d'individus, la majoria adults. Els joves tendeixen a anar pel seu compte, tot i que l'instint i la traça dels adults els menen als mateixos llocs, més o menys. Els aligots vespers volen de dia, aprofitant l'aire calent per enlairar-se i lliscar fins al proper corrent ascendent. Això els porta a creuar els mars pels llocs més estrets, ja que a sobre l'aigua no s'escalfa prou l'aire per formar els corrents tèrmics ascendents. Cap al tard s'ajiquen als arbres. Si topen amb pluja o vent, volen a cop d'ala o esperen que s'encalmi. S'orienten gràcies a la percepció i interpretació del camp magnètic de la Terra (que varia en funció de la latitud), i

El bec negre i els ulls clars són indicadors d'edat, en aquesta espècie.

Una ruta marcada

també pel record de punts de referència geogràfics. Instint i aprenentatge en perfecta combinació. Així doncs, per a una espècie com aquesta, amb una dieta basada en eixams d'insectes, una migració de llarga distància i un vol gasiu d'esforços, surt més a compte volar en estol que no pas en solitari.

Estols de milers d'ocells. Tot això i més s'ha esbrinat en el marc de l'estudi de la migració d'aus planadores pel sector nord-occidental del Parc Natural del Cadí-Moixeró, realitzat entre els anys 1995 i 2007. Gràcies a la informació facilitada pel Jordi Farràs Casanova i el suport del Parc Natural del Cadí-Moixeró s'han obtingut uns resultats molt interessants.

Així, l'aligot vesper és l'espècie de rapinyaire migrador més nombrosa al pas de tardor per l'alta vall del Segre, amb 29.210 ocells observats, que representen el 81,7% del total d'aus comptades. La mitjana dels cinc anys que s'ha fet el seguiment més detalladament ha estat de 4.109 ocells, amb un màxim de 5.776 el 2004. Hi ha hagut dies espectaculars de centenars d'aus sobrevolant-nos, amb un màxim inoblidable de 2.482 el primer dia de setembre de l'any 2004. Al conjunt català, la nostra ruta es considera la principal via de pas tardorenc d'aquesta espècie. Pel que fa al Berguedà, se'n tenen moltes menys dades, però revisant els Anuaris d'Ornitologia de Catalunya, publicats per l'Institut Català d'Ornitologia, trobem que l'any 2000, uns 300 exemplars van ser vistos el 27-08 a Puig-reig, i l'endemà 263 a Casserres.

Per a moltes aus, creuar una serralada com els Pirineus no és tasca fàcil. Per a l'aligot vesper, en canvi, no suposa cap gran tràngol perquè amb la seva tècnica de vol pot 'saltar' cims i serres sense gaires problemes. Ara bé, això no vol dir que els grans estols passin per on escau, com tot seguit veurem. En arribar al nostre país, els estols d'aligot vesper que baixen propers a la Mediterrània es troben el massís del Canigó de cara. Un gran nombre d'aligots s'endinsen al Conflent i van remuntant la vall de la Tet fins al coll de la Perxa. Un cop a la Cerdanya tiren Segre avall, sempre més o menys per la baga.

N'hi ha que trenquen pel coll de Pendís, entre el Moixeró i el Cadí, i baixen pel Berguedà. Molts continuen resseguint el Cadí i arriben a l'Alt Urgell. Des d'aquí, se'ls veu volar cap al sud-oest, com si anessin a passar pel port de Bóixols o a prop.

Si mirem un mapa, la diagonal Canigó-Boumort va de nord-est a sud-oest, justament la direcció de vol dels aligots vespers a la tardor. A més, el conjunt de cims, serres i valls que hi ha entre aquests punts dibuixa un corredor de molt bon seguir des de l'aire. Els que baixen pel Berguedà deuen seguir carenes orientades de la mateixa manera. Els estols que passen pel costat oriental del Canigó es deuen endinsar al Vallespir, deuen remuntar el Tec, entrar al Ripollès i resseguir el Ter, en un traçat paral·lel a la nostra ruta Tet-Segre-Cadí. Tots fan cap a Gibraltar, el lloc de pas més important d'Europa occidental. A les comarques de l'àmbit d'aquesta revista, el pas postnupcial de l'aligot vesper és entre el 20 d'agost i el 10 de setembre, si fa no fa. Del pas primaveral se'n tenen moltes menys dades. Sabem que es produeix durant el mes de maig i sembla que la gran ruta de l'alt Segre no té el trànsit d'aligots tan intens de final d'estiu.

L'any 2001, uns 45 aligots vespers es van veure a Montmajor el dia 11-05. Finalment, l'1-09-04 se'n van comptar uns 350 volant sobre l'estany de Graugés. Els estols d'aquesta mida, encara que representin dades aïllades,

probablement delaten l'existència d'una ruta pel lloc on es veuen, ja que els grans estols estan formats majoritàriament per aus adultes, les quals són fidels als llocs de pas apresos al llarg de la seva vida.

Aligot vesper adult
en ple vol.